

מספר הקורס: 6030424-00

שם הקורס בעברית: מסע בעקבות מושג האמונה

שם הקורס באנגלית: Delving into the Concept of Faith

שנה"ל: תשפ"ג

שם המרצה: ד"ר שרגא בר און

שם תכנית הלימודים: התוכנית הבינתחומית בפילוסופיה ובהגות יהודית

סיווג הקורס: שו"ס

משך והיקף הקורס: סמסטר א'; 2 ש"ס

נקודות זכות אקדמיות: 2 נ"ז

דרישות קדם: מבוא למקרא; מבוא לספרות חז"ל; הגות יהודית בימי הביניים

מועד שעות הקבלה: יום א', 18:30-17:00

פרטי קשר של המרצה: טל" 0508828312

תיאור הקורס:

הביטוי "אני מאמין" משמש בדתות שונות כהצהרת אמונה. אולם, אין זה ברור כלל למה אנו מתכוונים בדברנו על האמונה. העידן המודרני הציב אתגרים חדשים ביחס לאמונה באלהים, חלקם נובעים מוודאויות חדשות וחלקם מספקות חדשים. הסמינר יזמין את הסטודנטים למעבדה פילוסופית לברור מושגי האמונה ביחס לאלוהים, להבחנה בין מצבי אמונה שונים, להבנות שונות – דתיות ופילוסופיות – של החוויה הדתית ולאתגרים ששאלת האמונה מציבה בפני המאמינים ובפני חוקרי הדתות. באמצעות עיון במקורות ראשוניים, במסות ומחקרים המבקשים לנתח את תופעת האמונה נצא למסע ברור מושגי והגותי כדי לענות על השאלה מה מסתתר מאחורי האמירה "אני מאמין".

מטרות הקורס:

מטרתו היסודית הראשונה של הקורס היא להעמיד אתגרי מחשבה בפני הסטודנטים: מהי אמונה? האם ניתן להגדיר אמונה באופן חד משמעי או שיש להציב טווח רחב של מצבי אמונה? האם יש מכנים משותפים לאמונות שונות? האם האמונה ביחס לאלוהים שונה מאמונות אחרות? מה היחס בין האמונה באל לתכני האמונה הדתיים? מה היחס בין אמונה לוודאות? האם ניתן לבחור להאמין? האם יש עוד מקום לאמונה באלוהים בעידן של וודאות מודרנית מחד וספקנות יסודית מאידך?

במהלך הקורס הסטודנטים יתוודעו לגישות שונות ביחס למושג האמונה, להגות המבקשת להעניק משמעות לאמונה. באמצעות תיאוריות אלו על מושג האמונה הם יוכלו לחזור אל המקורות ולעיין בהם באופן מחודש ומעמיק ויוכלו ליטול חלק מעמיק בשיחה האינטלקטואלית בת זמננו על אמונה וכפירה.

חובות הקורס והרכב הציון בקורס:

- הכנה יסודית של חומרי הקריאה לקראת כל שיעור וסיכום אישי קצר הכולל הבאת מקור ראשוני הנוגע לחומר הקריאה. אפשרות הצגת נושא מהקורס בשיעור חזרה. (ללא ציון)
- ביקורת אישית על ספר העוסק בסוגיית האמונה – עמוד עד שני עמודים/500-1,000 מילים (20%)
- עבודת סיום הבוחנת טקסט המעיד על אמונה לאור אחת התיאוריות שלמדנו בהיקף של שלושה עד חמישה עמודים/1,500-2,500 מילים (80%)
- אפשרות לכתיבת עבודה סמינריונית על הוגה או על נושא הקשור לנושא הקורס.

- **ציון עובר בקורס: 60**

פירוט השיעורים (מפגשים), הנושאים הנלמדים בכל שיעור וקריאת החובה והקריאה המומלצת בכל שיעור:

שיעור מס' 1: מות האלהים: אמונה בעידן של ספק

קריאת חובה:

פרידריך ניטשה, "המדע העליז", אפוריזמים 125-129, בתוך: פרידריך ניטשה, הולדת הטרגדיה, המדע העליז (תרגום: י' אלדד), ירושלים ותל-אביב תשמ"ו, עמ' 274-278.

נתן אלתרמן, "אגרת", כוכבים בחוץ, ת"א 1938, עמ' 64-66.

קריאה מומלצת:

זיגמונד פרויד, התרבות והדת (תרגום: רות רמות, אברם קנטור, יעקב גוטשלק), תל-אביב, 2000.

שיעור מס' 2: בין 'אמונה ב' ל'אמונה ש' - מאמונת המקרא ועד לאמונת ימי הביניים

קריאת חובה:

מרדכי מרטין בובר, שתי דרכי אמונה (תרגום: ח' מחלב), תל-אביב 2011, עמ' 31-52.

קריאה מומלצת:

B. Williams, *Problems of the Self*, Cambridge 1979, pp. 1–31

שיעור מס' 3: אמונה כידיעה: ההוכחות למציאות אלהים ומשמעותן בעידן המודרני

קריאת חובה:

רנה דקארט, הגינות על הפילוסופיה הראשונה (תרגום: י' אור), ירושלים 1950, עמ' 62-99; 119-133.

קריאה מומלצת:

עדי צמח, "אלוהויות", עיון נ"ב (2003), עמ' 115-128.

שיעור מס' 4-5: לבחור באמונה

שיעור 4: ההימור להאמין

קריאת חובה:

ב' פסקל, הגיגים, תרגום: י' אור, ירושלים תשל"ו, עמ' 42-57.

קריאה מומלצת:

אבישי מרגלית, "מחשבות על ההימור של פסקל" עיון לה (1986), עמ' 101-109.

שיעור 5: אמונה כצורת חיים חיונית – הגישה הפרגמטיסטית

קריאת חובה:

ויליאם ג'יימס, "הרצון להאמין" (תרגום: י' פרקש), תכלת 31 (תשס"ח), עמ' 90-112.

קריאה מומלצת:

משה הלברטל, "על מאמינים ואמונה", על האמונה, עורכים: משה הלברטל, דוד קורצווייל, אבי שגיא, ירושלים 2005, עמ' 11-38.

ויליאם ג'יימס, החוויה הדתית לסוגיה: מחקר בטבע האדם (תרגום: י' קופליביץ), ירושלים תש"ט, עמ' 5-37.

שיעור מס' 6: אמונה כתכונת אופי: בין המודע לתת מודע

קריאת חובה:

ויקטור פראנקל, האל הלא-מודע: פסיכותרפיה ודת (תרגום: שמעון לוי), ירושלים ותל-אביב 1979, עמ' 11-29; 62-74.

קריאה מומלצת:

קרל גוסטב יונג, פסיכולוגיה ודת (תרגום: יואב ספיר), תל-אביב 2005.

שיעור מס' 7-8: האמונה כיסוד לא רציונלי

שיעור מס' 7: המפגש הנומינוזי

קריאת חובה:

רודולף אוטו, הקדושה: על הלא רציונלי באידיאת האל ויחסו לרציונלי (תרגום: מ' רון), ירושלים תשנ"ט, עמ' 7-36

שיעור מס' 8: הקדושה

קריאת חובה:

רודולף אוטו, הקדושה: על הלא רציונלי באידיאת האל ויחסו לרציונלי (תרגום: מ' רון), ירושלים תשנ"ט, עמ' 68-82; 119-161.

שיעורים 9-10: מבקשי אלהים

שיעור מס' 9: "מבקשי אלהים" כמצב אמונה פרדוקסלי

קריאת חובה:

הלל צייטלין, "הצימאון", ספרות א' (תרס"ט-תר"ע), עמ' 141-160.

קריאה מומלצת:

שרגא בר-און, "הצימאון" להלל צייטלין: "מבקשי אלהים" כמצב אמונה בספרות התחייה, מחקרי ירושלים במחשבת ישראל כג (תשע"א), עמ' 121-163.

שיעור מס' 10: "מבקשי אלהים" כמצב אמונה חוצה זהויות

עיון חובה:

ניתוח סדרת פיתוחי העץ "מבקשי אלהים" של ראובן רובין

קריאה מומלצת:

שרגא בר-און, "אל חדש שיפסיק את ייסורי האנושות": על פיתוחי העץ "מבקשי אלוהים" של ראובן רובין ותפקידה של האמנות הפלסטית בתחייה העברית, קתדרה 154 (תשע"ה), עמ' 55-84.

שיעור מס' 11: אלהים לאחר השואה: מדוע הרוע מהווה בעיה אמונית?

קריאת חובה:

אלכסנדר דונט, "קול מתוך האפר: מסע נדודים בחיפוש אחרי האלהים", (ילקוט מורשת: כתב עת לתיעיון ועיון כא' (תשל"ז), עמ' 105-138.

שיעור מס' 12: אמונה ומחויבות מוסרית

קריאת חובה:

אברהם יהושע השל, אלוהים מבקש את האדם: פילוסופיה של היהדות (תרגום: עזן מאיר-לוי),
ירושלים תשס"ג, עמ' 170-173; 326-334.

קריאה מומלצת:

אברהם יהושע השל, אלוהים מבקש את האדם: פילוסופיה של היהדות (תרגום: עזן מאיר-לוי),
ירושלים תשס"ג.

שיעור 13: הצגות סטודנטים בנושאי הקורס עם הרעיונות שלקחו ממנו, חזרה וסיכום